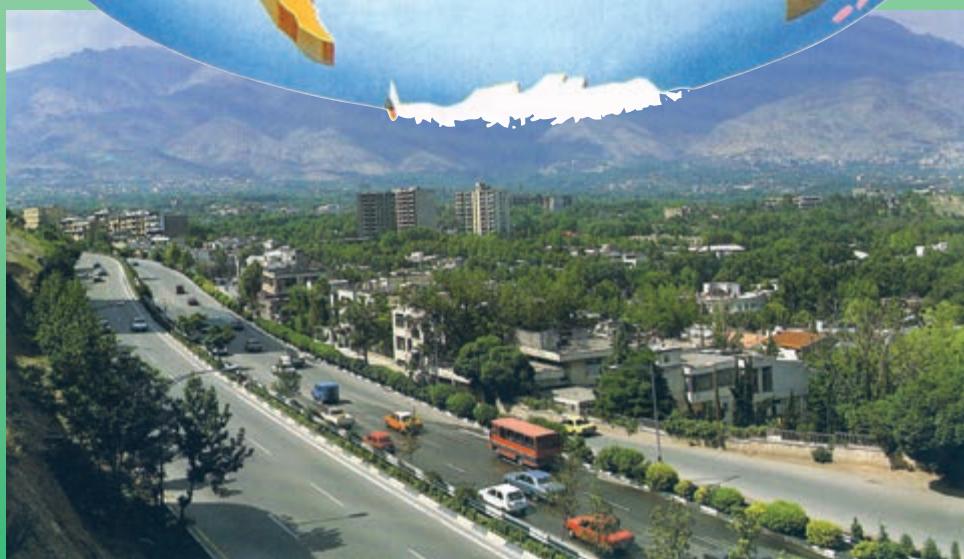
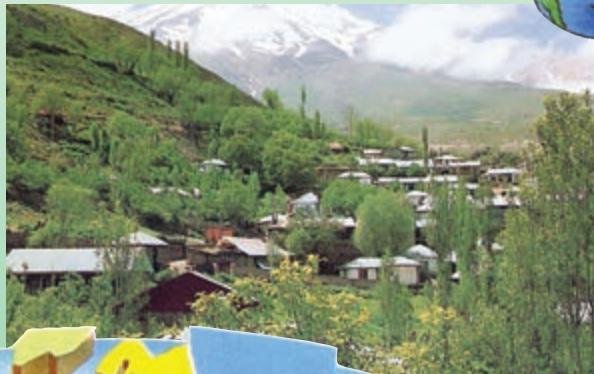

بخش اول

جغرافیا

درس ۱

تقسیمات کشوری ایران

- به شکل ۱ توجه کنید. همان‌طور که می‌بینید، کشور ایران به قسمت‌های مختلف تقسیم شده است. به هر یک از این قسمت‌ها «استان» می‌گویند. به نظر شما، چرا کشور را به چندین استان تقسیم کرده‌اند؟

شکل ۲—استان کرستان به چند شهرستان تقسیم شده است؟

شکل ۱- کشور بزرگ و پهناور ایران با مساحت ۱,۶۴۸,۱۹۵ کیلومترمربع

شما در کدام استان زندگی می‌کنید؟ کشور ایران چند استان دارد؟
معمولًاً بزرگ‌ترین و پرجمعیت‌ترین شهر هر استان، مرکز آن استان است که با انواع راه‌ها، به شهرهای دور و نزدیک آن استان مربوط می‌شود. مرکز استان محل زندگی شما، کدام شهر است؟

- به شکل ۲ توجه کنید. هر استان نیز به چند شهرستان تقسیم شده است. چرا؟ با دقّت در نقشه‌ی ۲ بگویید استان کردستان شامل کدام شهرستان‌هاست.
- * اکنون با راهنمایی معلم و مراجعه به نقشه‌ای که شهرستان‌ها را نشان بدهد، شهرستان‌های استان محل زندگی خود را نام ببرید.
- در هر شهرستان، تعدادی شهر و روستا وجود دارد. نام شهر یا روستای محل زندگی شما چیست؟

۱- جمله‌ی زیر را کامل کنید.

من در شهر..... و شهرستان..... که در استان..... قرار دارد، زندگی می‌کنم.

۲- کار با نقشه

الف- استان محل زندگی خود را با علامت $\times$ مشخص کنید.

ب- استان‌های کناره‌ی دریای خزر را با مداد سبز رنگ کنید و نام آن‌ها را بگویید.

پ- استان‌های کناره‌ی دریای عمان و خلیج فارس را با مداد زرد، رنگ کنید.

ت- نام مرکز استان‌هایی را که روی نقشه نوشته شده است، بگویید.

ث- به دلخواه، دو استان را که در ناحیه‌ی آب و هوایی کوهستانی قرار دارند، با مداد قهوه‌ای رنگ کنید.

فعالیت در کلاس

جمعیّت ایران

جمعیّت کلاس شما چند نفر است؟

جمعیّت کلاس چهارم از جمعیّت کلاس شما کم تر است یا بیش تر؟ پرس و جو کنید.

آیا می توانید بگویید جمعیّت مدرسه‌ی شما چند نفر است؟

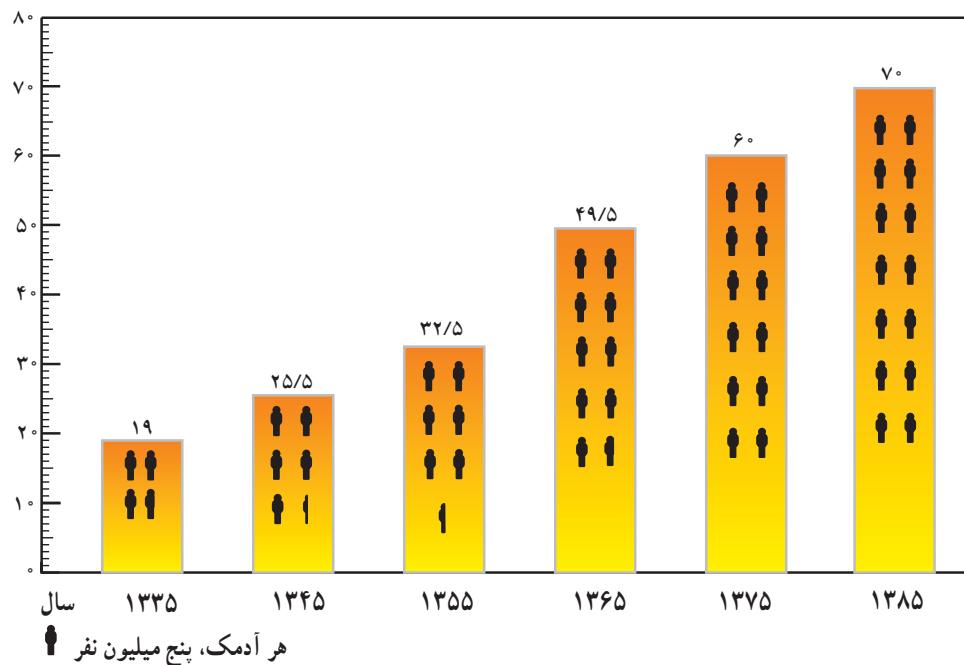
* اکنون با راهنمایی معلم بگویید : جمعیّت شهر یا روستای محل زندگی شما تقریباً
چند نفر است؟

- طبق آخرین آمار، جمعیت کشور ما هم‌اکنون بیش از ۷۰ میلیون نفر است. به نمودار توجه کنید و جمعیت ایران را با سال‌های گذشته مقایسه کنید. از این مقایسه چه می‌فهمید؟

میلیون نفر

به مجموعه‌ی افرادی که در یک جا زندگی می‌کنند، جمعیت می‌گویند.

• افزایش جمعیت

اگر تعداد افرادی که متولد می‌شوند از تعداد افرادی که می‌میرند بیشتر باشد، جمعیت افزایش می‌یابد.

یکی دیگر از دلایل افزایش جمعیت، مهاجرت است.

وقتی مردم برای زندگی یا کار از جایی به جای دیگر می‌روند، جمعیت آن جا افزایش می‌یابد.

با این تصویر، می‌خواهیم جمعیت دو سرزمین را قبل و بعد از مهاجرت نشان دهیم.

با رسم چند آدمک (👤) و یک پیکان (➡️) نشان دهید که بر اثر مهاجرت، جمعیت یک مکان بیشتر می‌شود یا کمتر.

جمعیت این سرزمین، بیشتر شده است.

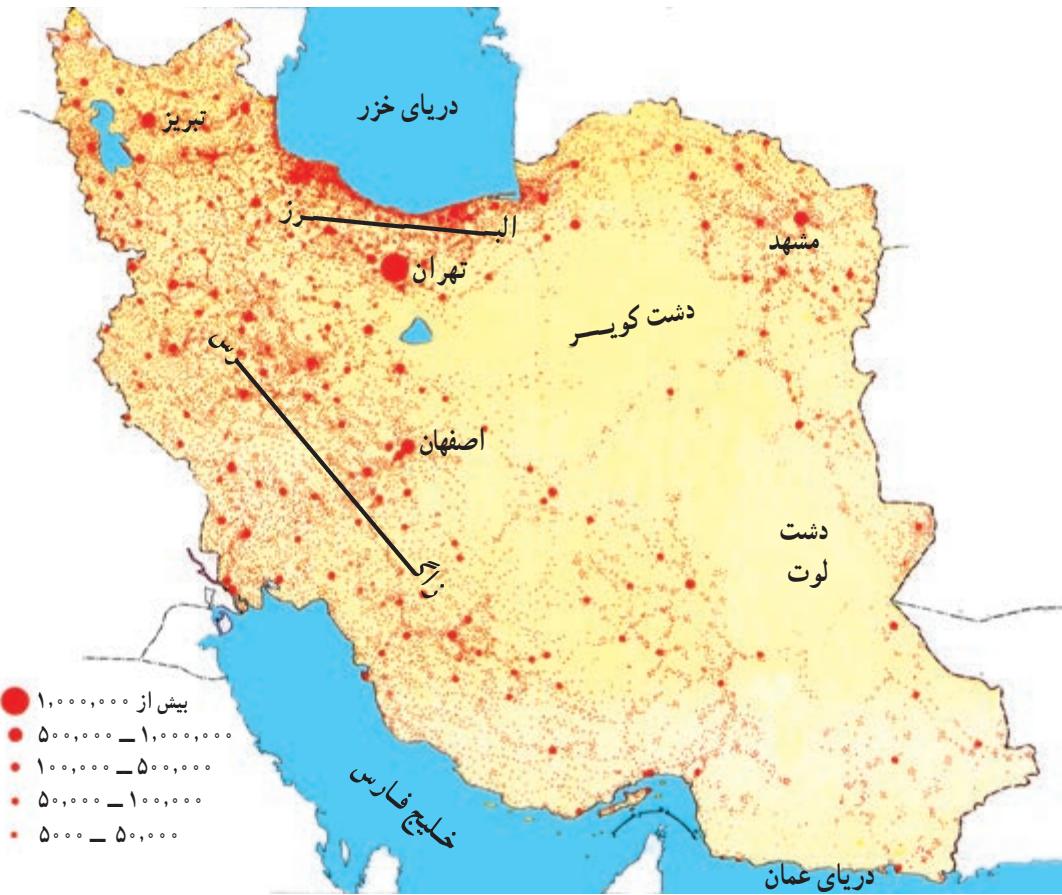
جمعیت این سرزمین، کمتر شده است.

• جمعیت در کشور ما چگونه پراکنده شده است؟

به نقشه‌ی صفحه‌ی بعد توجه کنید. آیا جمعیت در همه جای ایران به‌طور بکسان پراکنده شده است؟ بیشترین تراکم جمعیت را در کدام بخش ایران می‌بینید؟

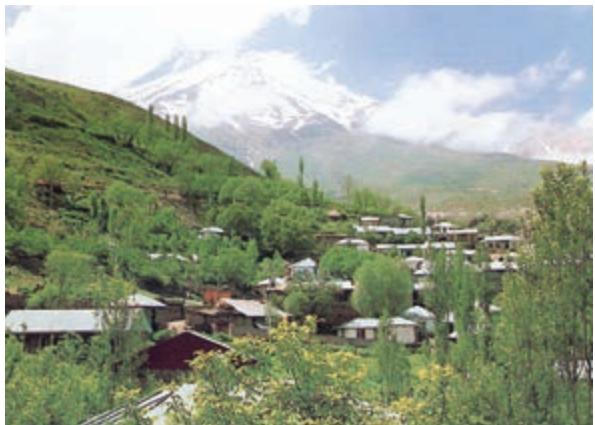
- ناحیه‌ی کناره‌ی دریای خزر وسعت کمی دارد اما جمعیت زیادی را در خود جای داده است. در این ناحیه، آب و هوا مساعد و خاک مرطوب و حاصل خیز است، باران کافی می‌بارد و کشاورزی رونق بسیار دارد؛ به همین دلیل، جمعیت زیادی در این ناحیه ساکن شده‌اند. در کناره‌ی دریای خزر، شهرها و روستاهای زیادی با فاصله‌ی کم از یک دیگر به وجود آمده‌اند.

به نقشه‌ی صفحه‌ی قبل توجه کنید و بگویید که پراکندگی جمعیت در نواحی مرکزی ایران چه تفاوتی با ناحیه‌ی کناره‌ی دریایی خزر دارد. چرا؟

- هرچه از ناحیه‌ی مرکزی ایران به سمت کوهپایه‌های البرز و زاگرس پیش برویم، تعداد شهرها و روستاهای افزایش می‌یابد.

در کوهپایه‌ها به علت بارش پیش‌تر برف و باران، آب به مقدار کافی وجود دارد، خاک آبرفتی و حاصل خیز و هوای معتدل‌تر است؛ درنتیجه، روستاهای و شهرهای پر جمعیتی در کوهپایه‌ها به وجود آمده‌اند.

روستای کوهپایه‌ای

شهر کوهپایه‌ای – تهران

- تهران و مشهد و اصفهان، پر جمعیت‌ترین شهرهای ایران، در کوهپایه قرار دارند.

پرسش

۱- هر یک از کلمه‌های زیر را در یک سطر تعریف کنید.

جمعیت

مهاجرت

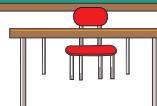
۲- چگونه جمعیت یک مکان افزایش می‌باید؟ دو دلیل بیاورید.

۳- چرا در کوهپایه‌ها، تعداد شهرها و روستاهای بیشتر است؟

۴- پرجمعیت‌ترین شهرهای ایران کدام‌اند؟

- فرض کنید دانش‌آموزان کلاس پنجم یک مدرسه‌ی دیگر را برای ادامه‌ی تحصیل به کلاس شما منتقل کرده‌اند و جمعیت کلاس شما دو برابر شده است. چه مشکلاتی برای کلاس شما به وجود می‌آید؟

فعالیت در کلاس

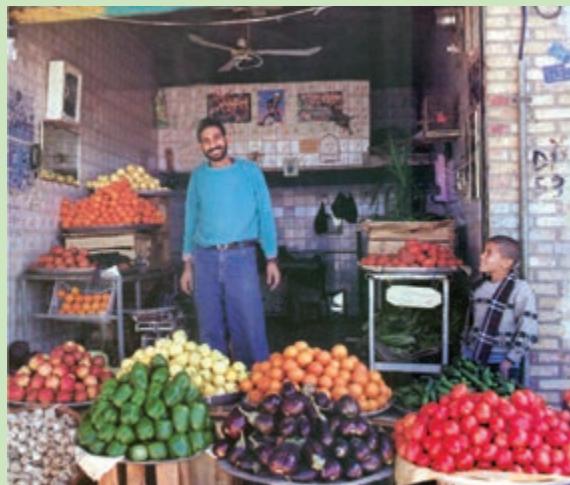
- به نظر شما اگر جمعیت یک روستا یا شهر به شدت افزایش پیدا کند، چه مشکلاتی به وجود می‌آید؟ در کلاس در این باره گفت و گو کنید.

کشاورزی و دامپروری در ایران

چرا انسان به غذا نیاز دارد؟

چند نمونه از غذاها، میوه‌ها و سبزی‌هایی را که در دو روز گذشته مصرف کرده‌اید، نام ببرید.

ما غذای خود را از گیاهان و جانوران به‌دست می‌آوریم. مواد غذایی مورد نیاز ما چگونه تولید می‌شوند؟ آیا همه‌ی این مواد در محل زندگی ما تولید می‌شوند؟ چند نمونه از محصولات غذایی گیاهی یا جانوری را که در سایر قسمت‌های کشور به‌دست می‌آیند و سپس به محل زندگی شما منتقل می‌شوند، نام ببرید.

• کشاورزی

انسان برای ادامه‌ی زندگی خود به کشاورزی نیاز دارد. چرا؟

* همان‌طور که در سال گذشته خواندید، ایران کشوری پهناور است و در قسمت‌های مختلف آن، آب و هوای گوناگون وجود دارد. هر بخش از کشور ما با توجه به نوع آب و هوا و خاک، برای کشت بعضی محصولات کشاورزی مناسب‌تر است. به نقشه‌ی محصولات کشاورزی ایران توجه کنید.

گندم و جو از مهم‌ترین محصولات کشاورزی کشورند و در بیش‌تر نواحی ایران کشت می‌شوند. کشت گندم و جو به دو روش آبی و دیم صورت می‌گیرد.

نقشه‌ی پراکندگی بعضی از محصولات کشاورزی در ایران